

با فضای مجازی چه کنیم؟ / حجت الاسلام علیرضا پناهیان

آسیب‌ها و فرصت‌های فضای مجازی باعث ایجاد سوالات متعدد و متنوعی در میان جوانان متدین و انقلابی شده است. یادداشت حجت الاسلام علیرضا پناهیان با موضوع «فضای مجازی» که توسط پایگاه اطلاع‌رسانی «بیان معنوی» منتشر می‌شود، به برخی از این سوالات پاسخ داده است. این یادداشت به مقوله‌هایی چون فضای مجازی، فناوری‌های نوین و اینترنت می‌پردازد و وظیفه‌ی جوان مسلمان در مواجهه با آن‌ها را تبیین می‌کند. متن کامل این یادداشت را در ادامه می‌خوانید:

بسم الله الرحمن الرحيم

فضای مجازی محل امتحان‌ها و تکلیف‌های جدید ماست؛ امتحاناتی که ماهیت متفاوتی نسبت به دیگر آزمایش‌های آدم‌ها، در قرون و اعصار گذشته ندارد، ولی متناسب با وضعیت انسان معاصر مختصات خاصی پیدا کرده است. همچون تمام امتحانات دنیا، نه می‌توان کاملاً آن را کنار گذاشت و نه می‌توان به راحتی از آسیب‌هایش در امان بود. همه دنیا همینطور است.

هدف تمام امتحانات الهی سنجش میزان عزم و ایمان انسان‌ها در مواجهه عقلانی با «هوای نفس و تمایلات بی‌ارزش» طبق دستورات دین است، که موجب رشد انسان‌ها و تعالی روحی آنها می‌شود. این‌بار نیز فضای مجازی با همه مختصات تازه‌ای که دارد و تغییرات گسترده‌ای که ایجاد کرده است، چیزی نیست جز زمینه جدیدی برای سنجش قدرت روحی انسان و بستر تازه‌ای برای تکالیف انسانی و دینی، که باید ببینیم چگونه از عهده آنها بر خواهیم آمد.

انسانی که از عقل و تجربه بیشتری نسبت به نسل‌های قبل برخوردار است و از امکانات بهتری برای زندگی بهره می‌برد، طبیعی است که با امتحانات جدید و پیچیده‌تری هم مواجه شود. مهم این است که ما بتوانیم در مواجهه با این عرصه، هوشمندانه و مسئولانه برخورد کنیم، و با نشان دادن قدرت معنوی خود محل تجلی حکمت خداوند متعال در خلقت انسان قرار بگیریم.

علاوه بر آنکه اگر ما در آخرالزمان قرار گرفته باشیم، ممکن است این جزئی از شرایط امتحانات نهایی ما هم باشد. امتحانات نهایی دوران غیبت هم، دشواری‌های خاص خود را دارد. در امتحانات نهایی کمتر فرصت جبران است و غربالش شبیه قیامت است؛ خیلی‌ها می‌روند و خیلی‌ها می‌رویند.

اینکه ابزار و فناوری فضای مجازی، از کدام فرهنگ و تمدن سرچشمه گرفته و یا مهم‌تر از آن، اینکه چگونه جریان سلطه در حال سوءاستفاده از این ابزار است، مسئولیت ما را در مواجهه با این فضا کم نمی‌کند که هیچ، بیشتر هم می‌کند. فعلاً این ماییم و این امکاناتی که می‌تواند موجب شکست ما و یا برعکس شکست دشمنان ما بشود. ما باید ببینیم با امتحان الهی در مواجهه با این فضای جدید چگونه برخورد می‌کنیم؛ آیا محل تجلی قدرت خدا می‌شویم یا محل تجلی ضعف خودمان؟

بی‌تردید اگر خداوند توان رویارویی با چنین امتحانی را در ما نمی‌دید، چنین آزمونی را پیش روی ما قرار نمی‌داد.

بی‌تردید اگر توان رویارویی صحیح با این امتحان را نداشتیم، با چنین وضعیتی مواجه نمی‌شدیم و خداوند چنین آزمونی را پیش روی ما قرار نمی‌داد. فضای مجازی واقعاً مسئولیت ما را سنگین‌تر کرده است و می‌توانیم چند برابر پیشینیان ثواب ببریم و جهاد کنیم. همانطور که می‌توانیم چندین برابر دچار ضعف و معصیت شویم.

فضای مجازی فرصتی است برای آنکه میزان درک خود از حقایق ناب دینی را ارزیابی کنیم، و بخشی از درک خود را به دیگران منتقل کنیم. گاهی در جریان انتقال معرفت دینی خودمان به دیگران است که می‌فهمیم چقدر می‌فهمیم. و نیز فرصتی است برای اینکه بفهمیم چقدر عاشق دین خدا و اولیاء خدا هستیم و یا چقدر خودخواهیم و بی‌خیال خدمت به دین.

معلوم است که این فضا، هم خطرات جدیدی را برای ما به دنبال دارد، و هم امکانات جدیدی را برای رشد فردی و اجتماعی در اختیار ما قرار می‌دهد. اما نباید صرفاً منفعلانه برخورد کنیم؛ باید ضمن صیانت و محافظت از آنچه می‌خواهند از ما بگیرند، از فرصت‌های این فضا استفاده کنیم. وقتی به فرصت‌های فضای مجازی نگاه می‌کنیم، به سهولت درمی‌یابیم چقدر جای این فناوری برای افزایش هدایت بشر و نجات انسان‌ها خالی بود، و... شاید این فرصت‌ها یکی از زمینه‌های پدید آمدن مقدمات ظهور باشد.

در مواجهه با تهدیدهای فضای مجازی دو اقدام اساسی لازم است؛ یکی آنکه تقوا را رعایت کنیم تا آلودگی‌های این فضا نفس ما را نگیرد؛ چون یکی از خصوصیات این فضا گسترش هرزگی است. و دیگر اینکه نظم و زمان‌بندی استفاده از این ابزار و حضور در فضای مجازی را نباید فراموش کنیم. زیرا یکی از خصوصیات این فضا هدررفتن و بی‌نظمی در زمان است و به دلیل آنکه هر لحظه در اختیار ماست، می‌تواند از سر کنجکاوی یا به هر دلیل دیگری نظم زندگی ما را بهم بزند.

امکان «دسترسی راحت و منظم به اطلاعات»، «پردازش و انتخاب دقیق نیازمندی‌ها»، «انتقال سریع و فراگیر آگاهی‌ها»، «تبلیغ موثر و مکرر ارزش‌ها»، و فواید فراوان دیگر در فضای مجازی، وظایف مؤمنان را در زمینه دعوت به حق و ترویج حق پرستی بسیار زیاده‌تر کرده است. پیام‌های مظلوم انقلاب مقتدر ما منتظر جهانی شدن هستند؛ باید جهان تشنه دریافت پیام‌های انقلاب و اسلام ناب را دریافت.

در این میان، آنچه موجب تأسف فراوان است، تأمین نشدن زیرساخت‌ها و به سرانجام نرسیدن شبکه ملی فضای مجازی است که در حد یک فاجعه تأسف‌آور است. باید به حال و فرجام جامعه‌ای که برای ایجاد زیرساخت‌های مناسب و امن در فضای مجازی تلاش و اقدام فوری نمی‌کند گریست. نداشتن شبکه ملی اطلاعات و ارتباطات مانند این است که صدا و سیما و مخابرات کشور را از دیگران و احیاناً دشمنان قرض بگیریم و به آنان وابسته باشیم. مثلاً در زمان جنگ، به دشمن خود بگوییم بخشی از مخابرات و برنامه‌های تلویزیون خود را برای استفاده ما اختصاص دهید.

انقلاب اسلامی از ابتدا با قدرت نرم به پیروزی رسیده و تداوم پیدا کرده است، و سخت‌افزار اینترنت به سهولت می‌تواند در خدمت نرم‌افزار انقلاب اسلامی ما قرار گیرد. حتی بیش از آنکه بتواند در خدمت ضد انقلاب قرار بگیرد، ذاتاً برای ما بیشتر می‌تواند مفید واقع شود.

